

כלפידים וכו', כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' כי מלאך ה' צבאות הוא ע"כ.

וכתב שם המתנות כהונה דהמדרש מחולק עם הירושלמי, דלפי הירושלמי מלאך אסור לו להכנס לפני ולפנים בשעה שהכהן גדול נכנס לשם, אמנם לפי המדרש מותר לו למלאך להכנס לשם, והכה"ג הי' נעשה מלאך. ועיין שם במנחות מה שכתבנו ב"דף על הדרף".

וכתב הגר"י ענגיל ז"ל בספרו בית האוצר (מערכת א-ד כלל י"ב) די"ל דהירושלמי והמדרש פליגי בפלוגתא דתנאי דהכא, דלמ"ד הסובר כאן דסבור בכור אפילו מקצת בכור משמע, ואתי "כל" לומר דכולי בכור בעי, א"כ ה"נ התם נאמר וכל אדם לא יהי' באהל מועד וגו', אדם אפילו מקצת אדם משמע, והיינו מלאך שנאמר בהם - ופניהם כפני אדם, ואתי כל לומר דכולי אדם בעי, אבל מקצת אדם שרי, והיינו כהמדרש - דמלאך מותר לו להיות באהל מועד.

ואידך מ"ד דסובר דבכור כולי' בכור משמע, ואתי כל לומר, דאפילו כל דהו בכור סגי, ה"נ סובר אדם כולה אדם משמע, ואתי "כל" לומר דאפילו כל דהו אדם אסור, ואפילו מלאך במשמע, וכדברי הירושלמי הנ"ל.

★ ★

בגמ': ורבי יהודה פבר, בכור כוליה בכור משמע.

הגה"ק ר' יעקב מאיר בידרמן זצ"ל הקשה שא"י במשנה (ריש מס' יומא) ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו וכו' שנאמר וכפר בעדו ובעד ביתו וכו' עי"ש, הא כה"ג אסור בכורגרת (עי' משנה יבמות נט.), וגם אין מענישין פחות מכ' (עי' שבת פט:), וא"כ הרי אשתו אינה בת כפרה, ואיך מתקיים וכפר בעדו ובעד ביתו.

ותירין הגאון מהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל די"ל דר"י לשיטתו דסובר בגמ' כאן בכור כולי' בכור משמע כתב רחמנא כל אפי' כל דהו, א"כ ממילא גבי פלוגתא דבוגרת ככה"ג יבמות נ"ט דתלי בזה אם בתולה בתולה שלמה משמע, א"כ ר"י לשיטתו יהי' סובר כמו ר' אלעזר ור"ש (יבמות נט.) דסברו דכה"ג ישא בוגרת דבתולה שלמה משמע, דכיון דכתב רחמנא בתוליה אפי' מקצת עכ"ד.

★ ★

והעיר בליקוטי יהודה (פר' אחרי עה"פ וכפר בעדו וגו' בהג"ה): אבל הקושי' היא גם על החכמים שחלקו

בגמ': א"ר יהושע ושניהם מקרא אחד דרשו כל בכור רבנן פברי כו' כל עד דאיכא כוליה, ור"י פבר כו' דאפילו כל דהו.

והב"ח גריס במקום ר' יהושע ור' יוחנן.

וכתב בספר אור הישר (כאן): ולכאורה מנא ליה דהגרסא הנכונה היא ר' יוחנן, ואפ"ל משום דבסנהדרין (דף ע"ה ע"א) גבי הכוהו עשרה בני אדם, קא"ר יוחנן נמי ושניהם מקרא אחד דרשו, ומוקי התם דרבנן ס"ל כל נפש עד דאיכא כל נפש, וע' פסחים (דף ס"א ע"ב תוד"ה דלמא). **אז"ל** לפמש"כ תוס' הכא ובכ"מ בש"ס דבדברים אלו אין לדמות הדרשות זה לזה, ולפ"ז יש לדחות.

והרמב"ם (פ"ד ה"ג מה' בכורות) כתב: המקבל מן הנכרי או נכרי שקיבל מישראל הרי אלו פטורים מן הבכורה, שנאמר פטר כל רחם בכני ישראל עד שיהיה הכל מישראל, וביאר הכ"מ דבריו, משום דהלכה כחכמים, והלח"מ דקדק שם בלשון הרמב"ם ונשאר בצ"ע.

ולע"ד הרמב"ם לטעמיה אזיל (בפ"ד ה"ו מה' רוצח) שכתב וז"ל, הכוהו עשרה בני"א בעשרה מקלות ומת, בין שהכוהו בזה אחר זה בין שהכוהו באחת כולן פטורין ממיתת ב"ד שנאמר כל נפש אדם עד שיהיה אחד שהרג כל הנפש כו' ע"ש, הרי דלטעמיה אזיל דבמקום דכתב "כל", שיהיה כוליה, ונמשך הכא גם אחר לשונו יחד עם פסק ההלכה שם, ולפמש"כ התוס' דבדברים אלו אין לדמות הדרשות זה לזה כנ"ל, אפשר דאין לתלות גם דברי הרמב"ם זה בזה ע"כ.

★ ★

בגמ': רבנן פברי בכור מקצת בכור משמע אתא כל בכור עד דאיכא כוליה בכור. ור' יהודה פבר בכור כוליה בכור משמע כתב רחמנא כל לומר דאפילו כל דהו (בכור סגי).

בתוס' מנחות (ק"ט ע"ב) לגבי אותו זקן שהי' מזדמן לשמעון הצדיק בכניסתו לפני ולפנים, הביאו ירושלמי שהקשה דאם תאמר שזה הי' מלאך, הלא נאמר "וכל אדם לא יהי' באהל מועד" אפילו אותם שנאמר ופניהם כפני אדם" ? אלא זה הי' הקב"ה בכבודו ובעצמו.

אמנם במדרש ויק"ר (פ' כ"א) עה"פ"ס "וכל אדם לא יהי' באהל מועד וגו'": א"ר אבהו וכי כהן גדול לא אדם הי', אלא כו' בשעה שהי' רוה"ק שורה עליו, פניו בוערות